

III.° Parentur duae mensae pro alumnis, una abundantior pro divitibus, altera parciore (sufficiens tamen) pro pauperibus, qui parum pro pensione solvere possunt. Ita Scavini (IV. 29), atque ita fit reapse apud nos, et experientia patet quod sic quoque res bene procedunt.

IV.° Si in Dioecesi adsit lex vel consuetudo, ut Clerici, antequam in sacris ordinentur, in Seminario saltem unum vel alterum annum transegerint, curet Episcopus ut (debitis tamen dispensationibus concessis) talis lex et consuetudo servetur. Lege autem non extante, dicit Benedictus XIV (De Syn. XI. II. 12): « Oportet, Episcopum suavibus modis suam mentem et » desiderium unicuique declarare, simulque rationes ostendere, ob quas » recta disciplinae ratio postulat, neminem ad sacros ordines promoveri, » qui in Seminario episcopali assidue, vel aliquot saltem annorum aut mensium numero, commoratus non fuerit ».

63. Caveat tamen Episcopus ne in re ista exigenda discretionis limites excedat; quoad plures enim clericos (maxime si sint in ipsa civitate episcopali) non tanta adest necessitas eorum vocationem explorandi per hoc medium, quod caeteroquin (si agatur de unico anno dumtaxat) in talem finem parum deservire solet, et saepe defectus vocationis melius cognoscitur, si clericus domi suae relinquatur; neque clerici non vocati, eo quod in Seminario claudantur, facile recessuri erunt sponte sua a proposito viam ecclesiasticam prosequendi, sed potius (propter majores expensas toleratas) in majori tentatione eam prosequendi versabuntur. Sed praecipue consideranda est paupertas plurimorum, et animi alienatio patrum familias a consentiendo quod filii, cum tali dispendio eorum viribus non proportionato, talem viam ineant; unde ipse Benedictus XIV (l. c.) notavit quod praedictum systema, etsi ordinarie sit bonum, pro effectu habere solet ut *Ordinandorum numerus minuat*; qui effectus hodie in plurimis locis perniciosissimus esset. Neque dicas, recurri posse ad eleemosynas; hodie enim petitiones eleemosynarum et subsidiarum ad opera pia sustentanda sunt adeo multiplicatae, ut jam vix sufferri possint, unde absolute oportet ut ad solos casus majorum et vere magnarum necessitatum limitentur.

64. *Quomodo se geret Seminarii Rector 1.° quoad notitias super iisdem Seminariis a Gubernio (italico) requisitas; 2.° quoad Provisoris studiorum visitationem?* S. Poenitentiaria (an. 1876) respondit: *ad 1. um*: « Ad evitanda graviora mala, quae secus declinari non possent, tolerari, » ut moderator Seminarii dare possit Gubernio notitias, quas de ipso Seminario idem Gubernium violenter requirit; praevia tamen protestatione, » qua declaretur seminaria a quacumque laica potestate, prout constat ex » Concil. Trid., esse omnino libera et exempta; et caute ne gubernii ministri in Seminarii studia ac disciplinam (quod nunquam est tolerandum) se » ingerant. *Ad 2. um*: Quatenus adhibitis omnibus mediis et cautelis, quas » prudentia et zelus religionis suggesserit, visitatio regii provisoris evitari » nequeat, et aliunde gravia timeantur mala; ac dummodo eadem visitatio » sit ejusmodi, ut moderatio disciplinae et studiorum Seminarii integra maneat apud Episcopum, passive se habeat; praemissa tamen protestatione, » qua declaretur Seminaria a quacumque laica potestate; ut constat ex Trid., » esse omnino libera et exempta ». Sed quid si in aliis Dioecesibus passim vel haec protestatio omitteretur; vel dum Revisor discipulos circa studia

non sacra interrogat, resistantia ei non fieret; vel Rectores non praecise passive se haberent, sed juxta petitiones Revisoris ei diversa loca indicarent, diversas notitias suppeditarent; juxta urbanitatis regulas se gererent etc.; Rector autem bene perspiceret, quod si ipse alio modo procederet, malevolentiam, et facile persecutionem specialem, contra suum seminarium provocaturus esset? Utique crederem prudentiae Episcopi decisionem de modo tenendi in his circumstantiis esse relinquendam.

ARTICULUS III.

De cura clericorum extra seminarium degentium.

65. *Quid de cura horum clericorum quoad mores et pietatem?* Ex Benedicto XIV (De Syn. XI. II. 12) et communi praxi statuenda sunt sequentia: 1.° Saltem semel in hebdomada clerici civitatum et oppidorum conveniant in Ecclesia vel Oratorio, ubi a Directore designato sermonem audiant, in quo ad modum non concionis sed instructionis demonstrantur eis virtutes Clericis necessariae, et tenor vitae qui ab iisdem ad propriam sanctificationem et populi aedificationem servari debet; 2.° De confessione peracta saltem bis in mense Directori schedulam testimonialem deferant; 3.° Directores, vel alii ab Episcopo sive manifeste sive secrete deputati, super clericos eosdem invigilent, et sinceram relationem Episcopo deferant.

66. *Quid de cura eorundem clericorum circa studia?* In civitate episcopali praesto erunt scholae Seminarii, ad quas externi quoque advocandi erunt. Pro aliis locis S. C. C. sollicita est praecipue ut clerici grammaticam et cantum gregorianum addiscant (Cf. Ferraris v. *Seminarium* n. 104). Oportet quippe ut nedum linguam nationalem, sed etiam linguam latinam clerici bene calleant, illamque bene intelligant, in eaque expedite scribere sciant. In hunc finem operam quam maxime laude dignam praestant illi Parochi aut Sacerdotes, qui in his pauperes clericos docent; atque Episcopus omni nisu curare tenetur ut scholae istae revera adsint et regulariter (quantum fieri poterit) procedant, exigendo quotannis examen e de profectu uniuscujusque relationem etc. Cavendum tamen ne hae scholae sint occasio cur juvenes, qui ad Seminarium vel ad civitatem episcopalem, pro studiis omnibus rite perficiendis se conferre possent, id negligant. Cui incommodo aditum praeccludere debet Episcopus, exigendo ut solum omnino impediti praedictis scholis (de ejus licentia) uti possint; alii vero, qui impediti non sunt, aut se conferant ad scholas Seminarii, aut, priusquam in ipso pro studiis theologicis acceptentur, examen accuratum nedum circa linguam latinam, sed etiam circa alia omnia felici exitu sustineant.

ARTICULUS IV.

De Episcopo circa sacras ordinationes.

67. *Quaenam animadvertere debet Episcopus circa sacras ordinationes?* 1.° An ordinandi sint subditi; aut debitum alterius Episcopi litteris dimissorialibus vel testimonialibus muniti; 2.° An habeant debita requisita

quoad mores; 3.º quoad scientiam; 4.º quoad immunitatem ab irregularitatibus, censuris et incompatilibus obligationibus; 5.º quoad aetatem; 6.º quoad adscriptionem alicui Ecclesiae; 7.º quoad interstitia et exercitium ordinis prius suscepti; 8.º quoad titulum sacrae ordinationis. Debet 9.º eos subjicere examini et scrutiniis canonicis; 10.º efficere ut exercitia spiritualia praemitant; 11.º Habere ordinationes debito tempore; 12.º debito loco; 13.º personaliter. Sed haec sunt breviter explicanda.

PUNCTUM I.

De necessitate quod ordinandi sint subditi.

68. *Quomodo intelligenda est conditio quod ordinandi sint subditi, aut debitis alterius Episcopi litteris dimissorialibus vel testimonialibus muniti?*

I.^o Subditus Episcopi in hunc finem quis esse potest quatuor modis: 1.º ratione *originis*, eo quod in illius Dioecesi sit natus (non tamen accidentaliter, quo casu consideraretur Dioecesis domicilii genitorum); 2.º ratione *domicilii*; non vero sufficit quasi-domicilium; et praeterea ordinandus jurare debet se habere animum ibi perpetuo manendi; 3.º ratione *beneficii*, quod sit congruum (detractis oneribus) et pacifice possessum, neque obtentum in fraudem, scilicet ad eludendum examen et iudicium sui Episcopi; 4.º ratione *familiaritatis* seu famulatus, cohabitando cum illo Episcopo (non mere titulari, seu in *partibus*) saltem a triennio; a quo insuper provideri debet congruo beneficio (si provisus non sit) intra mensem a recepta tonsura vel ordine.

II.º Ordinandus ex his quatuor Episcopis potest eligere quem vult; atque etiam in unoquoque ordine suscipiendo variare, dummodo id in fraudem non faciat.

III.º Attamen Episcopus originis nequit aliquem ordinare sine *testimonialibus* Episcopi domicilii, qui nullum subsistere impedimentum canonicum fidem faciat; et vicissim Episcopus domicilii nequit ordines conferre sine testimonialibus Episcopi originis, si ordinandus ab illius Dioecesi discesserit ea aetate qua poterat aliquod canonicum impedimentum contrahere. Idem dic de Episcopis beneficii aut familiaritatis, qui nequeunt ordinare absque testimonialibus Episcoporum in quorum Dioecesibus ordinandus commoratus fuerit praedicta aetate tempore notabili (saltem circiter sex mensibus).

IV.º Quoad Regulares professos votorum solemnium, respicitur tantummodo Episcopus *domicilii*, ille scilicet intra cuius Dioecesim adest caenobium ordinandi. Dixi *votorum solemnium*; quoad illos enim qui ad pias votorum simplicium congregationes pertinent, valet regula communis. De Novitiis ad vota solemnia se disponentibus, an Episcopo originis uti possint, ambigua res est.

V.^o Episcopus qui ratione neque originis, neque domicilii, neque beneficii, neque familiaritatis, jus habeat in ordinandum, non potest ei tonsuram aut ordines conferre, sine litteris *dimissorialibus* a suo Episcopo ad ipsum datis. Dixi a *suo Episcopo*, non vero a Vicario Generali, nisi Episcopo diu et longe absente (qua de re iudicium ad ipsum Vicarium spectat).

De his omnibus vide cl. D'Annibale (*III. 170-171*), De Angelis (*I. XI. 3. et segg.*) Vecchiotti (*III. § 18-23*) apud quos alia minutiora invenientur.

PUNCTUM II.

De requisitis quoad mores.

69. *Cujusmodi esse debent mores et intentio ordinandorum, ut digni judicari possint?*

Tridentinum (*XXIII. VII*) dicit explorandam esse *fidem* ordinandorum, esse scilicet attendendum ne sive verbis sive conversatione etc. quoad fidem et sana principia se suspectos reddiderint. Quoad primam tonsuram (*l. c. IV*) dicit initiari non debere illos « de quibus probabilis conjectura non sit, eos... » ut Deo fidelem cultum praestent, hoc vitae genus elegisse ». Quoad ordines minores (*l. c. XI*) subdit: « Ita de gradu in gradum ascendant, ut eis cum » aetate vitae meritum... accrescat; quod et bonorum morum exemplum, » et assiduum in Ecclesia ministerium, atque major erga Presbyteros et » superiores ordines reverentia, et crebrior, quam antea, Corporis Christi » communio maxime comprobabunt ». Quoad ordines majores in genere (*l. c. XII*) dicit: « Debere assumi dignos dumtaxat, et quorum probata vita » senectus sit »; et speciatim quoad subdiaconatum (*l. c. XIII*): « Subdia- » con... ordinentur... qui sperent, Deo authore, se continere posse »; denique speciatim quoad Presbyteratum (*l. c. XIV*): « Ita pietate ac castis » moribus sint conspicui, ut praeclarum bonorum operum exemplum et vitae » monita ab eis possint expectari ».

70. Sed verba ista Tridentini, quae innuunt, promovendos ad ordines majores debere esse *senes* in virtutibus, pietate nedum praediti sed *conspicui*, et nedum bonum sed *praeclarum* exemplum praebentes; suntne ita intelligenda, ut ipsi jam debeant esse immunes a maculis etiam levibus, virtutum omnium in gradu excelso habitum habere, et uno verbo ad apicem perfectionis pervenisse? Negative. Patet 1.º et praxi communissima Episcoporum; 2.º quia talis ac tanta sanctitas est paucissimorum, et sic Ecclesia ministris destitueretur: porro velle optimum est destruere bonum; 3.º quia dum personae piaae et valde ferventes Communionem quotidianam (prout desiderat Tridentinum) faciunt, de Subdiaconis et Diaconis Pontificale Rom. dicit solum « maxime decere si saltem diebus dominicis et solemnibus, cum » altari ministraverint, Communionem perceperint »; et ipsum Tridentinum (*XXIII. XVIII*) de Clericis in Seminario dicit: « Saltem singulis mensibus » confiteantur peccata, et juxta Confessoris iudicium sumant Corpus D. N. J. » Christi ».

71. *Quinam ergo sanctitatis gradus sufficit ut Episcopus clericos ad sacros ordines promovere possit?* Credo sufficere si Episcopus sit satis certus de tribus sequentibus 1.º quod Clericus sit immunis a vitiis gravibus, et principiis non sanis (v. g. liberalismi); 2.º quod insuper constanter absteineat ab iis, quae, etsi non sint peccata, tamen juxta sacros canones clericis ventantur; 3.º quod denique frequentet Sacramenta, Ecclesiam etc. Et haec esse videtur sententia S. Lig., qui (*Hom. Ap. VII. 48*) dicit: « Nec Episcopus » potest acquiescere soli bonitati negativae ordinandi..., nempe quod nihil